

УЛОГА И ЗНАЧАЈ ПЛАНИРАЊА ИНФРАСТРУКТУРЕ У РАЗВОЈУ ПЛАНИНСКОГ ТУРИЗМА У СРБИЈИ

Награђена докторска дисертација

Географски факултет, Универзитет у Београду

Кандидат: мр Дејан С. Ђорђевић

Ментор: проф. др Велимир Шећеров

Коментор: проф. др Мирољуб Милинчић

Предмет истраживања докторске дисертације Дејана С. Ђорђевића је утицај планирања инфраструктуре на развој планинског туризма у Србији. Овај утицај се разматра кроз испитивање узајамног односа система планирања инфраструктуре кроз различите механизме стратешког и другог планирања и развоја планинског туризма, са посебним освртом на могућности унапређења планирања инфраструктуре у функцији развоја планинског туризма. Основни циљ истраживања је испитивање и дефинисање међусобних условљености, веза, значаја и утицаја планирања инфраструктуре и развоја планинског туризма, што би омогућило да се развију методе за успешније сагледавање процеса промена у простору и начини њиховог усмеравања у жељеном правцу, као и да се кроз предложена решења помогне у даљем раду стручњацима, али и регионалним и локалним управама и другим актерима који су директно или индиректно повезани са овом областју, а све у циљу развоја планинског туризма у Србији.

На основу дефинисаног проблема, предмета и циља у тези је учињен покушај да се одговори на следећа питања: У каквом су односу досадашњи развој планинског туризма и постојећи степен инфраструктурне опремљености планинских подручја, односно колико је недовољна и/

или неодговарајућа инфраструктурна опремљеност планинских подручја утицала на досадашњи развој планинског туризма? Које је место и улога инфраструктуре у оквиру планских документа (из области просторног и урбанистичког планирања, али и из области туризма) који се израђују за планинска подручја и колико и како су плански документи међусобно условљени и усклађени? Колики и који су утицаји (планирања) развоја планинског туризма на општи развој планинских подручја? Колико планирање развоја инфраструктуре само по себи утиче на планински туризам и да ли имплементација планских решења кроз програмирање и реализацију инфраструктурних система јесте саставни део јединственог процеса? Које су могућности и предуслови за унапређење процеса планирања развоја инфраструктуре у функцији развоја планинског туризма на подручју Србије?

Временски и просторни оквир истраживања обухвата општи приказ историјског развоја планинског туризма у свету, Европи, на простору Западног Балкана и у Србији од краја 19. века до данас. Истраживање се базира на синергији научног знања бројних експерата из земље и иностранства и практичних примера успешних туристичких дестинација. Полазећи од раних радова из Енглеске и Француске у сфери туризма, старих више од 200 година,

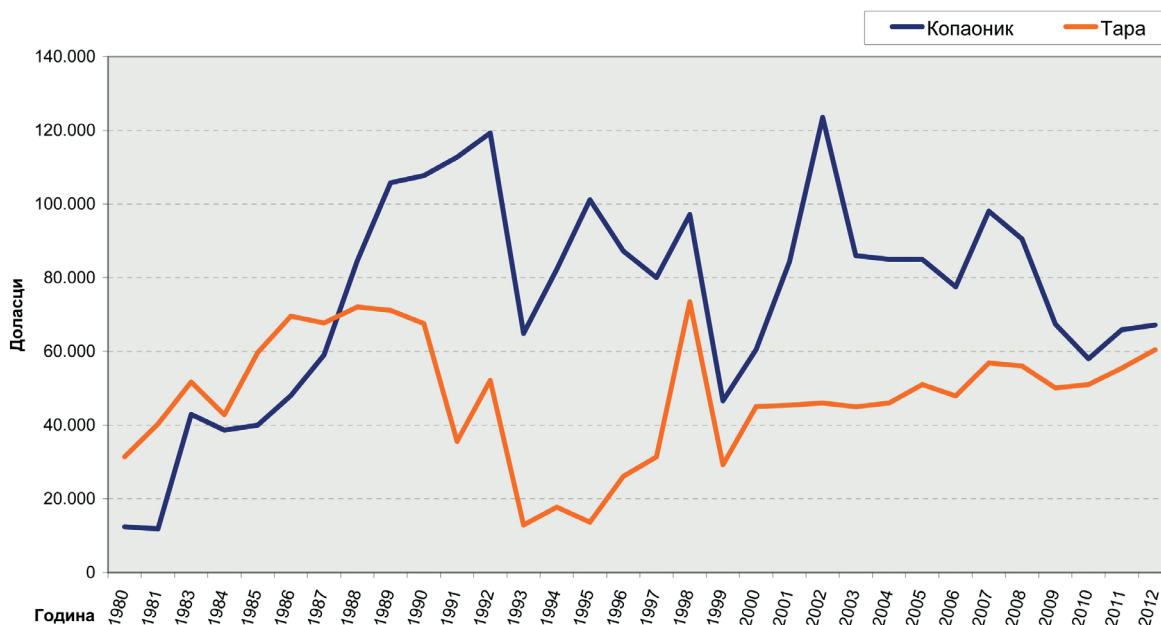

График: Упоредни приказ броја долазака туриста на Копаник и Тару у периоду од 1980. до 2012. године

у дисертацији се сукцесивно представља и систематизује научна мисао везана за ову област и њено гранање ка више или мање специфичним туристичким делатностима и активностима. Нарочита пажња је посвећена простору Србије и њеним репрезентативним планинама које имају традиционално развијени туризам – Тари и Копаонику. Компаративно сагледавање међусобних сличности и разлика, нивоа опремљености инфраструктуром, планских претпоставки различитог нивоа, законске регулативе која (де)мотивише њихов убрзанији развој, те на крају предлог за унапређење стања и перспектива, финални су део дисертације и резултанта истраживачког рада и примене теоретских поставки на практичним примерима. Боравак на терену, разговори и фотографије, допуњују и коригују званичне документе, статистику и прогнозе, емпиријском спознајом стеченом током истраживања.

Истраживање је обухватило неколико сукцесивно повезаних делова: дефинисање основних теоријских поставки проблема – општа разматрања о планинским подручјима, туризму, посебно планинском туризму, инфраструктурним системима и њиховом планирању, као и планирању развоја туристичких подручја; анализу најзначајнијих карактеристика и међусобних сличности и разлика развоја планинског туризма у свету, Европи, земљама у окружењу и Србији, почев од историјата, преко актуелног стања, до тенденција развоја, са детаљним разматрањем планинских подручја Копаоника и Таре; анализу инфраструктурне опремљености планинских подручја Србије, са детаљним разматрањем подручја Копаоника и Таре, да би се на основу тога дефинисали закључци о односу развоја планинског туризма и инфраструктурне опремљености планинских подручја. Затим је анализирано планирање инфраструктуре у функцији развоја планинског туризма у стратешким и планским документима у Србији на националном нивоу, као и оним који обухватају подручја Копаоника и Таре, након чега су посебно разматрани примењени нормативи и стандарди за инфраструктурну опремљеност планинских туристичких подручја. У завршном делу рада разматране су могућности за дефинисање корака ка усмереном и координираном унапређењу стања у истраживаној области кроз конкретне предлоге у оквиру процеса планирања одрживог планинског туризма и планирања инфраструктуре у функцији развоја планинског туризма.

Коришћењем интегралног и компаративног научног метода, као и метода анализе и синтезе и интегралног приступа решавању проблема, кроз истраживање је потврђена основна хипотеза да усмерено, координирано и ефикасно планирање инфраструктуре представља снажан инструмент који доприноси развоју планинског туризма, односно да исказане међузависности јасно потврђују могућност да се кроз осмишљено планирање и програмирање развоја инфраструктурних система подстиче и усмерава развој планинског туризма, али и развој простора у целини. Истраживањем је утврђено да степен инфраструктурне опремљености планинских туристичких подручја Србије није на одговарајућем нивоу, да је институционална координација у усмеравању развоја планинских туристичких подручја Србије запостављена, као и да развој планинског туризма у Србији у досадашњем периоду није деловао као интегришући фактор и покретач развоја локалних заједница. Кроз истраживање се дошло и до следећих закључака којима су потврђене секундарне хипотезе: опремање простора одговарајућом инфраструктуром представља услов одрживог развоја планинског туризма, односно одговарајуће планирање и развој инфраструктурних система се искључиво морају схватити као претпоставка, а не последица, развоја планинских туристичких подручја; третман инфраструктурних система мора имати обележја целовитог сагледавања планирања и уређења простора без парцијалног сагледавања појединих компоненти и њиховог планирања као вештачки одвојених делова, тако да планирање инфраструктуре представља један од инструмента усмеравања развоја планинског туризма и неопходна је његова координација са осталим мерама и инструментима за развој; планирање инфраструктуре само по себи не представља довољан услов за развој планинског туризма већ захтева и адекватну имплементацију и мониторинг имплементације планских и програмских решења – последица адекватно и ефикасно спроведеног процеса планирања и програмирања инфраструктуре, односно успешне имплементације планова и програма је конкретна реализација појединачних инфраструктурних објеката, која обухвата поступак пројектовања и изградње физичких структура у простору у току одређеног времена.

проф. др Велимир Шећеров

